

УДК 531.8

Городиська Н., Гурська В.

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола, Україна

ФІЛОСОФІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

N. Horodyska, V. Gurska

PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGY OF HYBRID WARFARE

«Одержати сто перемог у ста боях – це не вершина перемоги. Підкорити армію ворога, не борючись, – от справжня вершина перемоги...»

Сунь-Цзи

Інструментами геополітичної боротьби в сучасному світі стали гібридні війни, стартовим елементом яких є війни інформаційні й психологічні, кольорові революції та керований хаос. Це не випадково: світова цивілізація, на сучасному етапі свого розвитку, зіштовхнулася із принципово новими інструментами формування нової політичної реальності, надзвичайно ефективними в умовах кризи однополярного світу. З іншого боку, саме ці інструменти і представляють виняткову небезпеку для сучасних націй-держав. Класичні розуміння військового конфлікту виявились недостатніми при розробці заходів по забезпеченню національної безпеки без врахування такого феномену сучасних міжнародних відносин як гібридна війна.

Головною особливістю сучасних міжнародних конфліктів є те, що вони не можуть оцінюватись лише через призму традиційних методів ведення бойових дій. Інформаційно-технічні засоби, соціальні ЗМІ, психологічний інструментарій і багатогранне використання усіх ресурсів оборони і наступу кардинально змінили політику ведення військових дій. У зв'язку з цим, як нове визначення «війни», з урахуванням її багатопланової природи, з'явився термін «гібридна війна».

Таким чином, зміни динаміки та умов регіональних та глобальних порядків змусили держави вдатися до вироблення альтернативних методів ведення війни.

З урахуванням динаміки глобальних і регіональних конфліктів, питання «гібридної війни» набуває подальшої актуальності. Передусім, йдеться про спосіб і форму підготовки держави для протидії засобам ведення проти неї «гібридної війни».

Гібридна війна – це комбінація традиційних та нетрадиційних, військових та невійськових методів ведення війни, які включають використання сил спеціального призначення, нерегулярних збройних формувань, підтримку внутрішніх заворушень та сепаратистських рухів, інформаційну війну та пропаганду, дипломатичні заходи, кібератаки, економічний тиск [3].

До аналізу сутності гібридної війни звертались в своїх наукових працях як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, а саме П. Бергер, З. Бжежинський, Н. Вінер, Г. Лассуел, М. Постер, Е. Тоффлер, С. Хантінгтон та ін. Вивченню гібридної війни та українського суспільства в умовах війни присвятили свої дослідження М. Гетьманчук, І. Кононов, К. Попович, О. Пулим, І. Рущенко, М. Требін, Т. Фісенко, Л. Чекаленко та ін.

Фахівець з міжнародних досліджень безпеки та військової стратегії (США) доктор Філіп Карбер розрізняє 4 воєнних і 4 невоєнних чинники гібридної війни. 4 воєнних – це використання традиційних військових конвенційних сил, сил спеціальних операцій, сил нетрадиційних, неконвенційних, а також проксі-сил. Це військова складова. Невійськова складова – це політичні, економічні чинники, це кіберпростір і медіа-простір. Сюди входять пропаганда, інфовійни та ін. [1, с.128].

Філософія війни розглядає війну у ширшому контексті, ніж просто питання озброєнь і стратегії, ставлячи запитання щодо таких речей, як значення і походження війни, відношення війни до людської природи та етики ведення війни.

Війна цікавила філософів усіх часів: філософи досліджували сутність війни, навчали воєначальників, створювали підручники з військової стратегії і тактики, брали активну участь у військових діях, шукали теоретичні передумови вічного миру, досліджували етичні виміри війни. Спорідненість військових та філософських наук, постійні війни в світовій історії створили унікальні умови для філософського пізнання феномену війни. Сократ розділяв тактику і стратегію, визнавав цінність професійної освіти стратега. Арістотель визначає війну як «мистецтво оволодіння (мистецтво полювання як частина його), що направлене як на диких тварин, так і на частину людства, які від природи народжені підкорятися, але відмовляються це робити; така війна є справедливою» [3].

Щодо психологічного виміру особистості у гібридній війні, то варто зазначити, що практично всі провідні держави світу використовують інформаційно-психологічні засоби підкорення свідомості особистості у своїх геополітичних планах.

Основною складовою гібридної війни є концентральна зброя, що має на меті знищення свідомості завдяки руйнації будь-якої ідентифікації та перетворення особистості на покійного виконавця необхідних замовнику дій. Показаний психологічний вимір гібридної війни, що пов'язаний із руйнацією совісті особистості, через знищення якої впроваджується нігілізм. Розкриті механізми формування «потрібного образу світу» через створення міфів та брехні. Наголошується на необхідності розкриття та усвідомлення психологічних механізмів ведення гібридної війни з метою запобігання враження її зброєю.

Давньокитайський філософ Сунь Цзи у своєму трактаті про військово мистецтво писав, що «вище призначення війни – зруйнувати плани ворога; потім – зруйнувати його союзи; потім – напасти на його армію; і саме останнє – напасти на його укріплені міста». Отже, «підкорити ворога не борючись» завжди було основною метою будь якої війни. Норман Коумпланд у книзі «Психологія і солдат» підкреслював: «Армія не розбита, поки вона не перейнялася свідомістю поразки, бо поразка – це висновок розуму, а не фізичний стан» [2].

Отже, психологічний вимір «гібридної війни» пов'язаний із використанням технологій насичення інформаційного простору брудом, міфами та брехнею з метою зниження загального рівня свідомості особистості, а в подальшому – руйнації совісті особистості, через знищення якої, у свою чергу, впроваджується нігілізм.

Таким чином, елементами гібридної агресії називають певні стратегічні комунікації, дезінформацію, економічну блокаду, нелегальні операції у кіберсфері, хімічні атаки тощо. Гібридна війна використовує усі види влади держави, щоб нав'язати свою волю іншій державі, нападаючи на найслабші точки розвитку суспільства, адже вона бореться за «розум» і «душі» громадян.

Література

1. Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Поліщук І. О. та ін. Війна «гібридна» / Політологічний енциклопедичний словник / За ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

2. Горбенко Ю. Л. Особистість у гібридній війні: психологічний вимір. Психологія і особистість. 2017. № 2 (12) URL: [file:///C:/Users/SAMSUNG/Downloads/%D0%9F%D0%A1%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%E2%84%962%20\(12\)_2017%20_%20%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-030-039.pdf](file:///C:/Users/SAMSUNG/Downloads/%D0%9F%D0%A1%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%E2%84%962%20(12)_2017%20_%20%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-030-039.pdf)

3. Чекаленко Л. Про поняття «гібридна війна». *Віче*. 2015. URL: <http://www.viche.info/journal/4615>.